

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. L. A.**, bytom v B., teraz bývajúceho v S. proti žalovaným 1/ **Ing. J. M.**, bývajúcemu v B.a 2/ **Ing. A. M.**, bývajúcej v N. **o zaplataenie 1 460,53 € s príslušenstvom**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Bratislava V pod sp.zn. 15 C 147/99, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. marca 2009 sp.zn. 9 Co 207/07, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. marca 2009 sp.zn. 9 Co 207/07 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na súde 30. marca 1999, zmenenou v priebehu konania, žalobca sa domáhal, aby súd uložil žalovaným povinnosť zaplatiť mu 44 000,-- Sk spolu s úrokom z omeškania. Uviedol, že žalovaná čiastka predstavuje „náhradu za užívanie“ nehnuteľností v spoluvlastníctve účastníkov žalovanými nad rozsah ich spoluvlastníckeho podielu za obdobie od 1. apríla 1996 do 30. júna 1996.

Okresný súd Bratislava V (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 17. októbra 2006 č.k. 15 C 147/99-121 uložil žalovaným povinnosť zaplatiť žalobcovi 22 000,-- Sk a náhradu trov konania 600,-- Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobu vo zvyšku zamietol a žalovaným uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu súdny poplatok v sume 220,-- Sk. Súd prvého stupňa vychádzal z toho, že účastníci konania boli v rozhodnom čase spoluvlastníkmi nehnuteľnosti zapísanej na L. Č. X. kat. územia Š. ako parc.Č. X. - zastavaná plocha vo výmere X. a parc. Č. X. vo výmere X., a to žalobca v podiele X. žalovaní 1/ a 2/ v podiele X. v rámci ich bezpodielového spoluvlastníctva a žalovaná 2/ v podiele X. Ustálil, že medzi nimi došlo k dohode, podľa ktorej nehnuteľnosť v celosti bude na podnikateľské

účely užívať žalovaná 2/ s tým, že žalobcovi sa poskytne náhrada vo forme peňažného plnenia za užívanie jeho spoluvlastníckeho podielu. Žalobcovi náhrada za žalované obdobie ale poskytnutá nebola, keďže účastníci sa nevedeli dohodnúť o jej výške. Dospel k právnomu názoru, že podstata žalovaného nároku spočíva v nezhode spoluvlastníkov o právach a povinnostiach vyplývajúcich z podielového spoluvlastníctva v otázke užívania nehnuteľnosti a s tým súvisiacej primeranej náhrady. Nejde preto o nárok z bezdôvodného obohatenia, ale o nárok, ktorý vyplýva priamo z ustanovení §§ 136 ods. 1, 137 ods. 1 a § 139 ods. 1 Občianskeho zákonníka, zákona Č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (OZ). Podľa súdu prvého stupňa rozsah tohto nároku sa rovná nájomnému, výšku ktorého stanovil v súlade so Všeobecne záväzným nariadením o cenovej regulácii nájomného z nebytových priestorov vydaným Mestským zastupiteľstvom Š. z 9. júla 1993 sumou 14 666,-- Sk mesačne. Keďže žalobca je spoluvlastníkom nehnuteľnosti v podiele jednej polovice z celku, patrí mu náhrada vo výške 7 333,-- Sk mesačne, t.j. za tri žalované mesiace v celkovej sume 22 000,-- Sk. V časti úrokov z omeškania žalobu zamietol z dôvodu, že medzi účastníkmi nebola dohodnutá výška odplaty ani jej zročnosť, z ktorého dôvodu žalovaní sa nemohli dostať do omeškania s plnením peňažného dlhu.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) rozsudkom z 19. marca 2009 sp. zn. 9 Co 207/07 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovaným, do rúk ich zástupcu, náhradu trov konania v sume 520,02 €. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že právny názor súdu prvého stupňa, podľa ktorého právo žalobcu na zaplatenie náhrady za užívanie nehnuteľnosti vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 OZ, je nesprávny. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k právnomu záveru, že ak právny vzťah účastníkov nebol upravený dohodou o platení určitej náhrady za užívanie časti nehnuteľnosti, žalovaní, ktorí užívali vec aj v rozsahu spoluvlastníckeho podielu patriaceho žalobcovi, získali bezdôvodné obohatenie plnením bez právneho dôvodu. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia sa ale premlčuje v subjektívnej dvojročnej premlčacej dobe podľa § 107 ods. 1 OZ, začiatok plynutia ktorej je viazaný na vedomosť oprávneného o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. V danom prípade žalobca po celú dobu vedel, že spornú nehnuteľnosť neužíva v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, že ju užívajú v celosti žalovaní, resp. žalovaná 2/ a že mu žalovaní neposkytli náhradu za to, že predmet podielového spoluvlastníctva užívajú nad rámec ich spoluvlastníckych podielov. Žalobca teda vedel o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a že na jeho úkor sa obohatili žalovaní.

Žalobcovi začala plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba na uplatnenie jeho práva 1. júla 1996 a uplynula 1. júla 1998. Ak žalobca uplatnil svoje právo na súde až dňa 30. marca 1999, urobil tak po uplynutí zákonom stanovenej premlčacej doby. Keďže žalovaní sa v priebehu konania dovolali premlčania, nebolo možné premlčané právo žalobcovi priznať (§ 100 ods. 1 OZ), uzavrel odvolací súd.

Rozsudok odvolacieho súdu žalobca napadol dovolaním. Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť „súdu I. stupňa“ na nové konanie a rozhodnutie. Na odôvodnenie dovolania uviedol, že „odvolací súd ignoroval dôvody prvostupňového súdu a bez náležitého odôvodnenia návrh zamietol.“ Podľa žalobcu ním uplatnený nárok na poskytnutie náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu nepochybne vyplýva z podielového spoluvlastníctva účastníkov k spoločnej nehnuteľnosti a nie je možné ho právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia. Právo teda bolo uplatnené včas a nemohlo sa preto premlčať.

Žalovaní sa k dovolaniu žalobcu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal účastník konania proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné.

Odvolací súd založil svoje rozhodnutie (na rozdiel od súdu prvého stupňa) na právnom názore, podľa ktorého ak medzi spoluvlastníkmi nedošlo k dohode o výške náhrady za užívanie nehnuteľnosti, náhradu vo forme peňažného plnenia uplatnenú podielovým spoluvlastníkom za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, treba považovať za právo z bezdôvodného obohatenia, ktoré sa premlčuje podľa § 107 ods. 1 OZ v dvojročnej premlčacej dobe.

Žalobca v dovolaní namieta nesprávnosť tohto právneho názoru odvolacieho súdu majúca za to, že ním uplatnený nárok vyplýva z podielového spoluvlastníctva účastníkov k spoločnej veci, t.j. zo zákonných ustanovení upravujúcich toto spoluvlastníctvo a v takomto prípade právo sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe.

Z uvedeného je zrejmé, že z hľadiska premlčania uplatneného práva je v posudzovanej veci určujúca správna právna kvalifikácia žalovaného nároku. Bolo preto potrebné riešiť

otázku, či právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu v prípade, ak nedošlo k dohode o náhrade za jej neužívanie, je nárokom vyplývajúcim priamo zo zákona (§ 137 ods. 1 OZ), alebo ide o nárok z bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. OZ).

Podľa § 123 OZ vlastník je v medziach zákona oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním.

Podľa § 136 ods. 1 OZ vec môže byť v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov.

Podľa § 137 ods. 1 OZ podiel vyjadruje mieru, akou sa spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci.

Z vyššie citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že obsahom (spolu)vlastníckeho práva, je okrem iného, aj oprávnenie vlastníka vec v medziach zákona užívať. Vec môže byť v spoluvlastníctve aj viacerých osôb, pričom spoluvlastnícky podiel vyjadruje mieru účasti spoluvlastníka na vzťahu k spoločnej veci. To znamená, že vyjadruje aj mieru účasti, pokiaľ ide o užívanie spoločnej veci. Každý zo spoluvlastníkov je v zmysle § 137 ods. 1 OZ oprávnený spoločnú vec užívať v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. V prípade, že spoluvlastníkovi nie je zabezpečené užívanie spoločnej veci v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, má právo na poskytnutie tomu zodpovedajúcej náhrady vo forme peňažného plnenia. Tomuto právu potom korešponduje povinnosť spoluvlastníka, ktorý vec užíva, takéto plnenie spoluvlastníkovi vylúčenému z užívania spoločnej veci poskytnúť. Treba zdôrazniť, že aj keď medzi podielovými spoluvlastníkmi nedôjde k dohode o užívaní spoločnej veci a jeden alebo viacerí z nich ju užívajú, nie je možné dospieť k záveru, že vec je užívaná bez právneho dôvodu (o to viac, takýto záver neprichádza do úvahy, ak sa spoluvlastníci na spôsobe užívania dohodli). Právnym dôvodom na užívanie veci je aj v takomto prípade ich spoluvlastnícke právo. Spoluvlastnícky podiel vyjadrujúci mieru účasti spoluvlastníka na právach a povinnostiach k spoločnej veci nie je totiž podiel na veci reálne vymedzený tak, ako to správne uviedol aj odvolací súd, ale je len podielom ideálnym. V rámci neho nie je možné preto oddeliť, čo je výlučne podiel jedného spoluvlastníka a čo je výlučne podiel druhého spoluvlastníka, resp. podiely ostatných spoluvlastníkov.

Z vyššie uvedeného možno vyvodiť, že ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového

spoluvlastníctva osobitne v Občianskom zákonníku upravený. V prípade, že sa spoluvlastníci o spôsobe užívania spoločnej veci, prípadne o jej náhrade nedohodnú, ide o nárok, ktorý vyplýva z ustanovenia § 137 ods. 1 OZ v spojení s § 123 OZ. Toto právo je nepochybne majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Uvedený nárok nemožno právne kvalifikovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia. Ustanovenia o bezdôvodnom obohatení majú len podpornú povahu a ich použitie nemožno preto rozširovať na práva, ktoré sa opierajú o osobitné zákonné ustanovenia. Napokon, v prípade práva podielového spoluvlastníka na náhradu za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu, nie je splnená ani jedna zo skutkových podstát vzniku bezdôvodného obohatenia. Nejde totiž a to ani vtedy, ak spoluvlastník vec v celosti užíva bez dohody s ostatnými spoluvlastníkmi, o užívanie veci bez právneho dôvodu a teda o majetkový prospech získaný bez právneho dôvodu, ani o majetkový prospech získaný plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, prípadne získaný z nestatočných zdrojov (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2000 sp. zn. 2 Cdo 141/99).

V posudzovanej veci je nesporné, že účastníci v rozhodujúcom čase boli podielovými spoluvlastníkmi dotknutej nehnuteľnosti, že nehnuteľnosť užívali v celosti žalovaní, resp. žalovaná 2/ a že žalobcovi náhradu vo forme peňažného plnenia neposkytli, keď sa nevedeli dohodnúť na jej výške. Žalobca sa bezpochyby domáhal peňažného plnenia voči žalovaným za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. Uplatnil teda právo, ktoré vyplýva z podielového spoluvlastníctva, a ktoré sa opiera o ustanovenie § 137 ods. 1 OZ. Toto právo má majetkovú povahu a premlčuje sa v trojročnej všeobecnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ.

Ak odvolací súd dospel k inému právnomu názoru a nárok žalobcu posúdil ako nárok z bezdôvodného obohatenia, ktorý sa premlčuje v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe v zmysle § 107 ods. 1 OZ, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok krajského súdu podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie; právny názor dovolacieho súdu v tomto rozhodnutí vyslovený je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. júna 2010

**JUDr. Ladislav Górasz, v.r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: Patrícia Špacírová